

Länsstyrelsen
Norrbotten

Yttrande

1 (5)

Datum
2023-03-31

Ärendebeteckning
543-1793-2023
543-1797-2023
543-1798-2023

Bergsstaten
mineinspect@bergsstaten.se

Yttrande över ansökan om bearbetningskoncession Nunasvaara Norra K nr 1, Niska Södra K nr 1 och Niska Norra K nr 1 i Kiruna kommun

Er beteckning:

BS 22-552-2021 (Nunasvaara Norra K nr 1),

BS 22-553-2021 (Niska Södra K nr 1),

BS 22-554-2021 (Niska Norra K nr 1)

Sammanfattning

Länsstyrelsen gör bedömningen att en bearbetningskoncession för Nunasvaara Norra K nr 1, Niska Södra K nr 1 och Niska Norra K nr 1 får komma till stånd endast om Natura 2000-tillstånd lämnats. Eftersom ett sådant tillstånd inte finns föreslår länsstyrelsen att koncessionsansökningarna ska avslås.

Redogörelse för ärendet

Talga AB, nedan bolaget, har den 25 augusti 2021 hos Bergsstaten ansökt om bearbetningskoncession, för tre områden i Kiruna kommun som benämnts Nunasvaara Norra K nr 1, Niska Södra K nr 1, Niska Norra K nr 1.

Bergsstaten har den 2 februari 2023 överlämnat ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen till Länsstyrelsen i Norrbottens län för samråd enligt 8 kap. 1 § minerallagen och för yttrande avseende tillämpningen av 3, 4 och 6 kap. miljöbalken. Länsstyrelsen har diariefört detta som tre ärenden enligt följande. Niska Norra K nr 1 (dnr 543-1793-2023), Niska Södra K nr 1 (543-1797-2023) och Nunasvaara Norra K nr 1 (dnr 543-1798-2023).

Av ansökningarna framkommer följande. Bolaget kommer samma dag ge in ansökan om bearbetningskoncessioner

för fyndigheterna Nunasvaara Norra, Niska Södra och Niska Norra. Bolaget har därför tagit fram ett gemensamt underlagsmaterial för dessa tre fyndigheter. Även om ansökningarna sker separat, kommer bolaget i vissa avseenden i ansökan med bilagor att redogöra för uppgifter berör samtliga tre ansökningar. Det ska även framhållas att Talga avser att bedriva brytning i Nunasvaara Norra, Niska Norra och Niska Södra parallellt med brytningen i Nunasvaara Södra. Där så är relevant kommer således även Nunasvaara Södra att redogöras för, i syfte att ge en heltäckande bild.

Bolaget har i komplettering till Bergsstaten den 31 januari 2023 inkommit med en karta utvisande befintliga vägar, gränser för ansökta bearbetningskoncessioner samt fastighetsgränser. Det finns i denna karta även utritat ett område betecknat som "Verksamhetsområde Nunasvaara norra, Niska Nödra och Niska Norra". Länsstyrelsen noterar att detta är ett sammanhängande verksamhetsområde där även Nunasvaara Södra K nr 1 ingår.

Bolaget har den 13 februari 2023 varit i kontakt med länsstyrelsen genom telefon och mail där de betonat skillnader mellan ansökan om bearbetningskoncession för Nunasvaara Södra K nr 1 och de ansökningar som gjort för bearbetningskoncessioner Nunasvaara Norra K nr 1, Niska Södra K nr 1 och Niska Norra K nr 1. Bolaget uppger att de olika delarna av det så kallade Vittangi-projekt har kommit olika långt. Länsstyrelsen noterar att de fyra ovan nämnda ansökningarna om bearbetningskoncessioner överlämnats till länsstyrelsen för yttrande samma dag.

Natura 2000

Enligt sammanfattningen i den Natura 2000-utredning som bolaget bifogat sin ansökan framgår följande. De ytvatten som ingår i Natura 2000-området Torne- och Kalix älvsystem och som berörs av den sökta verksamheten är Torneälven och Vittangiälven samt två mindre vattendrag, östra bäcken som mynnar i Torneälven och Niskakoski som mynnar i Vittangiälven. Sjön Hosiojärvi berörs också av den sökta verksamheten vid Nunasvaara Norra, men den ingår inte i Natura 2000-området. Vidare framkommer här även att vid de planerade gruvverksamheterna riskerar det uppstå förhöjda halter av sulfat och kväveföreningar samt ökade flöden i östra bäcken och i Niskakoski, men risken för negativa effekter på de vattenlevande organismerna bedöms av bolaget som liten. De sökta gruvverksamheterna bedöms endast orsaka mycket små eller inga försämringar av vattenkvaliteten och flöden i Torneälven och Vittangiälven.

Länsstyrelsens yttrande

Enligt 4 kap. 2 § första stycket minerallagen (1991:45) ska en bearbetningskoncession meddelas om en fyndighet som sannolikt kan tillgodogöras ekonomiskt har blivit påträffad och fyndighetens belägenhet och art inte gör det olämpligt att sökanden får den begärda koncessionen. Enligt tredje stycket ska 3 och 4 kap. miljöbalken tillämpas i ärenden om koncession. Enligt fjärde stycket ska, om ett ärende om beviljande av koncession avser en verksamhet som senare ska prövas även enligt miljöbalken eller andra lagar, 3 och 4 kap. miljöbalken tillämpas endast vid den prövning som sker i koncessionsärendet.

Enligt 4 kap. 8 § miljöbalken (1998:808), nedan MB, får en användning av mark och vatten som kan påverka ett naturområde som har förtecknats enligt 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2 och som omfattar verksamheter eller åtgärder som kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § komma till stånd endast om sådant tillstånd har lämnats.

I författningskommentaren till 4 kap. 8 § miljöbalken anförs bl.a. följande. Det kan i och för sig vara svårt att i ett tidigt skede förutse alla tänkbara konsekvenser av olika planerade verksamheter och åtgärder. Syftet med art- och habitatdirektivet och de nya bestämmelserna är dock att hänsynen till de olika skydds- och bevarandeområdena ska finnas med redan på det tidiga planeringsstadiet. Det handlar alltså om att planera rätt från början. Som det svenska regelverket är uppbyggt, kommer olika konkreta åtgärder som kan aktualiseras att prövas enligt de särskilda bestämmelser som gäller för dem, t.ex. som miljöfarlig verksamhet, täkttillstånd eller bygglov eller enbart utifrån de särskilda nya bestämmelserna om skyddet för särskilda skydds- och bevarandeområden. Det är ändå viktigt att det redan tidigt i planeringen görs bedömningar av vad den planerade markanvändningen kan komma att innebära (prop. 2000/01:111 s. 66).

Utredningen av Natura 2000-frågan ska ge förutsättningar för en fullständig, exakt och slutlig bedömning, se t ex Högsta domstolens dom NJA 2013 s. 613 (Bunge).

Av förarbetena till 7 kap. 28 b § MB, se prop. 2000/01:111 s 42 följer att om det finns en sannolikhet för att en verksamhet eller åtgärd kan få betydande konsekvenser för ett Natura 2000-område skall den som avser att utöva verksamheten eller vidta åtgärden se till att den nödvändiga bedömningen görs och få den prövad. Uttrycket ”kan påverka” innebär att det är frågan om en riskbedömning där det inte behöver vara klarlagt att det blir ”en betydande påverkan på miljön”.

Av Näringsdepartementets beslut 22 december 2020 N2017/95 angående bearbetningskoncession för Laver K nr 1 framkommer att regeringen gjorde bedömningen att ett Natura 2000-tillstånd måste föreligga vid tidpunkten för beslut om att bevilja en bearbetningskoncession. Eftersom inget sådant tillstånd förelåg ansåg regeringen att bergmästarens beslut att avslå bolagets ansökan om koncession varit riktigt. Detta avgörande prövades slutligen i dom från Högsta förvaltningsdomstolen den 20 juni 2022 i mål 798-21, här framkommer följande. Högsta förvaltningsdomstolen bedömer att regeringens beslut inte kan anses strida mot bestämmelserna i minerallagen eller någon annan rättsregel detta mot bakgrund av den bestämmelse som finns i 4 kap 2 § minerallagen som föreskriver att 4 kap. miljöbalken ska tillämpas endast vid den prövning som sker i koncessionsärendet.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen gör bedömningen att om ett tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken (Natura 2000-tillstånd) krävs för gruvbrytning i Nunasvaara Norra K nr 1, Niska Södra K nr 1 och Niska Norra K nr 1 behöver ett sådant tillstånd lämnats före bearbetningskoncession kan beviljas. Länsstyrelsen har därför att ta ställning till om Natura 2000-tillstånd krävs.

Såsom handlingarna i ärendet har överlämnats till länsstyrelsen har länsstyrelsen dragit slutsatsen att Niska Norra, Niska Södra och Nunasvaara Norra i det här läget kan bedömas gemensamt utifrån deras geografiska samhörighet, verksamheten omfattning och verksamhetens påverkan på mark- och vattenområden. Länsstyrelsen lämnar därför ett gemensamt yttrande för dessa tre ärenden.

Utifrån miljökonsekvensbeskrivningen framkommer att inga anläggningar kommer placeras inom Natura 2000-området. Utsläppet av renat överskottsvatten från Nunasvaara Norra sker till Hosiojärvi som inte ligger inom Natura 2000-området men avvattnas via den östra bäcken som däremot ingår. Utsläppet av renat överskottsvatten från Niska Södra och Niska Norra ska ske till Niskakoski som ingår i Natura 2000-området. Anrikningssand och gråberg kommer att hanteras tillsammans i en tät och täckt anläggning med uppsamling och rening av lakvatten.

Länsstyrelsen anser att gruvbrytning typiskt sett utgör en sådan verksamhet som innebär en risk för påverkan av betydelse på miljön i vattendrag som ligger i eller i nära anslutning till verksamhetsområdet. Länsstyrelsen bedömer därav att det inte går att utesluta att verksamheterna kommer att påverka miljön i det berörda Natura 2000-

området på ett betydande sätt och att en prövning enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken därför ska göras.

I likhet med regeringens och Högsta förvaltningsdomstolens ställningstagande om bearbetningskoncession för Laver K nr 1, gör länsstyrelsen bedömningen att ansökan om bearbetningskoncession inte kan tillstyrkas innan ett tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB har kommit till stånd. Länsstyrelsen är av uppfattningen att ett tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB måste ha beviljats och vunnit laga kraft innan en bearbetningskoncession kan beviljas och därmed även innan länsstyrelsen kan tillstyrka en ansökan. Eftersom ett sådant tillstånd inte föreligger föreslår länsstyrelsen att Bergsstaten avslår bolagets ansökan om bearbetningskoncession för Nunasvaara Norra K nr 1, Niska Södra K nr 1 och Niska Norra K nr 1.

Övrig information

Utifrån att länsstyrelsen gör bedömningen att ett tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävs och att detta inte finns, så saknas skäl för länsstyrelsen att yttra sig över övriga förutsättningar för att bevilja en bearbetningskoncession. Länsstyrelsen har av den anledningen inte inhämtat några övriga yttranden i ärendet eller synpunkter i övrigt.

De som medverkat i yttrandet

Beslut om detta yttrande har fattats av tillförordnat länsråd Katarina Ljunggren med jurist Viktor Bengtsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också naturvårdshandläggare Eva-Lotta Nordkvist, chefsjurist Karin Hansson och avdelningschef Karin Börjesson medverkat.